

ACTIE VOOR DE POPULIER

P.A.G. Jansen & L.C. Kuiper

Zal de voor Nederland kenmerkende populier uit ons landschap verdwijnen? Maken we straks geen klompen meer van inlands hout? Zo'n vaart zal het niet lopen, maar het gaat niet goed met de populier in Nederland. De aanplant is op een laagtepunt aangekomen, terwijl de populier nog steeds de belangrijkste houtsoort is voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie. In 1998 was bijna 30% van al het in Nederland verwerkte rondhout populier.

Houtkopers hebben steeds meer moeite om aan inlands populierenhout te komen, zeker als de kwaliteit voor hen een grote rol speelt. Er wordt steeds meer geïmporteerd. Maar ook in Duitsland en België neemt de aanplant van populier sterk af.

Dit was voor Stichting Bos en Hout reden om bij houtverwerkende bedrijven aan de bel te trekken. Er wordt nu een "Actieplan populier" voorbereid, mét en vóór de houtverwerkende industrie. Maar liefst 34 bedrijven die populierenrondhout verwerken verlenen hun medewerking aan de totstandkoming van het actieplan. Behalve het ministerie van Economische zaken dragen ook 10 bedrijven financieel bij.

Het probleem nader belicht

De Nederlandse Algemene Keuringsdienst van Boomkwekerijgewassen (NAKB) heeft van 1952 tot 1998 bijgehouden welke rassen in welke hoeveelheden van stekmateriaal door boomkwekers zijn besteld. In totaal zijn er de afgelopen 24 jaar ruim 13,7 miljoen populierenstekken door de NAKB geleverd. Uitgaande van het ras zijn naar schatting 12 miljoen stekken voor houtproductie gebruikt (euramericana, interamericana, trichocarpa) en bijna 2 miljoen stekken voor landschappelijke beplantingen (nigra en alba) (tabel 1).

Door een aantal aannames te hanteren, zijn de aantallen geleverd stekmateriaal om te rekenen naar de toekomstige beschikbaarheid van populierenhout. De resultaten zijn slechts indicatief, maar een algemene trend kan op deze manier goed zichtbaar worden gemaakt. Figuur 1 geeft een overzicht van de jaarlijkse beschikbaarheid van

populierenhout in de komende 20 jaar (in m³ werkhout met schors). De vraag naar populierenhout is constant gesteld op het huidige niveau.

De huidige beschikbaarheid van populierenhout (260.000 m³ per jaar) zal de komende 5 jaar teruglopen tot gemiddeld 225.000 m³ per jaar. De beschikbaarheid stijgt dan tot 2015

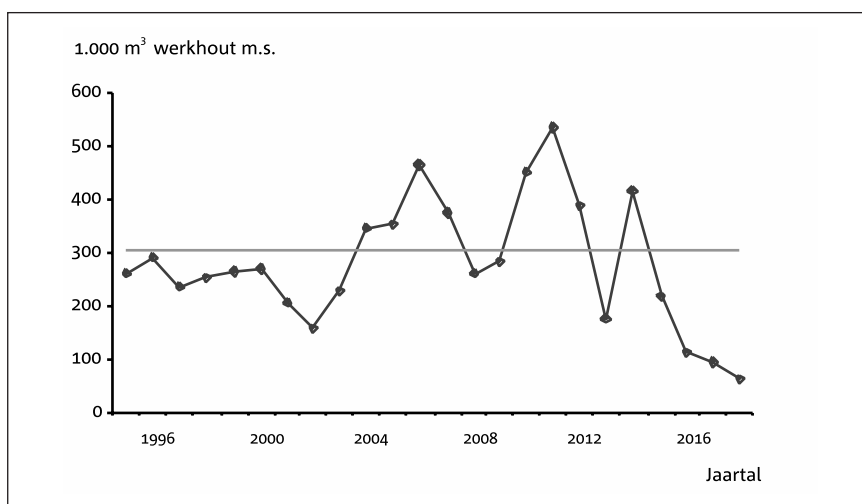
(gemiddeld 370.000 m³ per jaar). Daarna daalt de beschikbaarheid aanzienlijk, met een dieptepunt in 2019 met 63.000 m³.

Niet alleen in de hoeveelheid populierenhout maar ook in de soortensamenstelling van het aanbod zullen verschuivingen optreden. Het aanbod van "ouderwetse" rassen zal afnemen. Het aanbod van Flevo, Oxford, Androscoggin, Geneva en Gelrica neemt af van 28% naar 14% in 2010 en zal rond 2015 vrijwel verdwenen zijn. Het aandeel Robusta blijft min of meer constant (variërend van 26-45%). Zwarte populieren (*Populus nigra*) spelen in het huidige aanbod van populierenhout nog nauwelijks een rol van betekenis (4%), maar zullen de komende 10 jaar zo'n 15% van het aanbod gaan uitmaken. In de periode 2010-2014 verdwijnen ze echter weer vrijwel uit het sortiment. Gemiddeld is driekwart van het jaarlijkse aanbod van populierenhout in Nederland terug te voeren op 8 verschillende rassen.

51

Tabel 1. Verdeling van populierenstekken over de verschillende groepen populieren sinds 1975

Groep	Aantal stekken	Populierenrassen
Pop. Euramericana	9.189.000	Robusta, Agathe F, Spijk, Florence biondi, Dorskamp
Pop. Interamericana	2.389.000	Donk, Barn, Beaupré, Oxford, Unal
Pop. Nigra	1.513.000	Brandaris, Vereecken, Wolterson, Schoorlдам, Loenen
Pop. Trichocarpa	303.000	Blom, Heimbürger, Fritzy Pauley
Pop. Alba	263.000	Raket, Witte van Haamstede

Figuur 1. Jaarlijkse vraag en aanbod van populierenhout in de komende 20 jaar (in m³ werkhout met schors).

Populierenproefveld in Wageningen. Foto: G.T.M. Grimberg

De beschikbaarheid van populierenstekken

52

Tot voor kort mocht alleen de NAKB zogenaamde erkende moederplanten opzetten. De NAKB hield grote aantallen moederplanten aan van elk ras populieren en wilg. Kwekers konden jaarlijks virusvrij stekhout betrekken uit de vermeerderingstuin in Zeewolde. Met ingang van het seizoen 1997/1998 is dit veranderd. Sindsdien levert de NAKB uitsluitend uitgangsmateriaal op basis van 5-jarige productie- en leveringscontracten. Ook mogen contractkwekers vanaf die tijd zelf erkende moederplanten opzetten. De stekken van deze moederplanten hebben echter niet de virusvrije status.

De veranderingen hebben er toe geleid dat minder kwekers zich op de teelt van populier zijn gaan richten. In 1998 konden elf kwekers nog populierenstekken leveren. Ook het geteelde sortiment is ingekrompen. De contractkwekers hebben zich slechts gebonden aan die soorten waarvoor ze, gelet op eigen ervaringen en op een analyse van de markt, de beste afzetkansen zagen. De genetische basis voor de populierenteelt wordt dus steeds smaller.

Aanbod en vraag

De jaarlijkse verwerking van populierenhout schommelt dusdanig, dat er geen duidelijke trend waarneembaar is. Het merendeel van het inlandse populierenhout wordt verzaagd voor de emballage-

industrie (56%). Er zijn op dit moment geen tekenen dat de vraag in deze sector drastisch zal veranderen. De kartonindustrie verbruikt 32% van het inlandse populierhout. Het verbruik is de afgelopen jaren gestegen en het ziet er naar uit dat dit nog een tijdje door zal gaan. Het rondhoutverbruik in de klompensector (12%) is de laatste jaren enigszins gestegen, maar dit speelt slechts een beperkte rol in de totale populierenverwerking. Het is niet waarschijnlijk dat de productie sterk zal veranderen. De verwerking van inlandse populierenhout zal in de nabije toekomst dus eerder stijgen dan dalen. Zelfs als we er vanuit gaan dat het huidige verwerkingsniveau gehandhaafd blijft op 307.000 m³, zal het aanbod van inlandse populierenhout tot 2004 onder de vraag

liggen (figuur 1). In de periode tot 2015 ligt het gemiddelde aanbod hoger dan de vraag. Daarna daalt de beschikbaarheid aanzienlijk onder de verwachte vraag. Door het overaanbod van de voorgaande jaren door te schuiven, kan het gat voor een deel worden opgevangen. Maar als het huidige plantniveau een tijdlang wordt gecontinueerd, zullen er grote structurele tekorten ontstaan.

Actieplan populier

Stichting Bos en Hout is recentelijk begonnen met het inventariseren van de redenen waarom de aanplant van populier zo sterk is teruggelopen. Op basis van deze informatie zal in een workshop met betrokken organisaties een start worden gemaakt met het opstellen van het actieplan. Het actieplan moet concrete, uitvoerbare acties bevatten om de aanplant van populier te stimuleren. Dit zal niet eenvoudig zijn. Hopelijk kan het kenmerkende populierenlandschap in Nederland behouden blijven en kunnen we bijvoorbeeld jaarlijks meer dan 1 miljoen draagklompen blijven produceren van inlandse hout. Mocht u interesse hebben om ook uw steentje bij te dragen aan het Actieplan populier, bijvoorbeeld tijdens de workshop, neem dan contact op met Stichting Bos en Hout, tel: 0317-424666.

P.A.G. Jansen en L.C. Kuiper werken bij de Stichting Bos en Hout

Het huidige beschikbaarheid van populierenhout (260.000 m³ per jaar) zal de komende 5 jaar teruglopen tot gemiddeld 225.000 m³ per jaar. Foto: G.T.M. Grimberg